

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-116-9-33>

**«ВИПРАВЛЕННЯ» ТА «ВИПРОБУВАННЯ»
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

Резніченко Г. С.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Незважаючи на те, що «виправлення» є міжгалузевим поняттям, яке використовується у кримінальному та кримінально-виконавчому праві України, чітких критеріїв визначення оцінки «виправлення засудженого» не вироблено. Над цією проблемою протягом багатьох років працювали вітчизняні науковці, але досі жоден підхід не визнаний дієвим і універсальним. Незважаючи на численні дослідження, до теперішнього часу показниками виправлення засудженого є сумлінна поведінка, ставлення до праці та навчання.

Виправлення особи, яка звільнена від відбування покарання з випробуванням, можна визначати тільки на підставі її поведінки на протязі іспитового строку та сумлінності виконання покладених на неї обов'язків.

Відповідно до ст. 76 КК України на період іспитового строку на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням, суд може покласти обов'язки, які залежно від ступеня тяжкості та виду кримінального правопорушення, віку засудженої особи, її стану здоров'я, трудового віку можна поділити на дві групи: 1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації; повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання, роботи або навчання; на осіб, засуджених за кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, суд може покласти інші обов'язки та заборони, що передбачені для осіб, які вчинили домашнє насильство.

2) попросити публічно або в іншій формі пробачення у потерпілого; не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації; працевлаштуватися або за направленням уповноваженого органу з питань пробації звернутися до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітного та працевлаштуватися, якщо йому буде запропоновано відповідну посаду

(роботу); виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою; пройти курс лікування від розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб; дотримуватися встановлених судом вимог щодо вчинення певних дій, обмеження спілкування, пересування та проведення дозвілля.

Нагляд за особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням, здійснюється уповноваженим органом з питань пробації за місцем проживання, роботи або навчання засудженого, а щодо засуджених військовослужбовців – командирами військових частин.

Мета виправлення при застосуванні звільнення від відбування покарання з випробуванням у кримінально-правовому її значенні буде досягнута якщо засуджений не тільки не вчинить нового кримінального правопорушення, але й буде сумлінно виконувати покладені на нього обов'язки.

На думку І.С. Яковець, К. Автухова виправлення як мета конкретного покарання – це лише зміна поведінки особи, можливо, навіть і без суттєвих змін особистості, бо з точки зору розуміння виправлення, визначеного у Кримінальному кодексі України, загалом неважливо, чому особа не вчиняє більше злочинів – чи то є страх перед покаранням, чи це викликане зміною свідомості або іншими факторами [1, с. 129].

З цього приводу деякі вчені пропонують не визнавати виправлення метою кримінального покарання. Так, М.Д. Шаргородський вважав, що «Виправлення і перевиховання – це не кінцева мета покарання, а засоби її досягнення, необхідні для досягнення основної кінцевої, специфічної мети покарання – попередження скоєння злочинів. Ось чому метою покарання є тільки і виключно попередження злочинів, а не виправлення» [2, с. 31]. А. В. Ус, який присвятив свої дослідження проблем покарання, займає позицію заперечення мети виправлення і ставить під сумнів можливість взагалі займатися виправленням. Свої аргументи він підкріплює аргументом про те, що демократично організована держава не має права примусово покращувати своїх громадян. Єдине, з його точки зору, що дозволено державі, так це вимагати дотримання встановлених законів [3, с. 29].

Згідно чинного Кримінально-виконавчого кодексу України виправлення засудженого – це процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність для самокерованої правослухняної поведінки. Отже виправлення засудженого у

кримінально-виконавчому його розумінні полягає у зміні особистості засудженого та розуміється більш глибоко ніж у кримінальному праві.

Підсумовуючи вищенаведене, «виправлення у кримінально-правовому аспекті – це невчинення засудженим нового кримінального правопорушення. В кримінально-виконавчому аспекті – процес позитивних змін, які відбуваються у свідомості засудженого та зумовлюють невчинення ним нового кримінального правопорушення. виправлення є метою покарання. Якщо поєднати кримінально-правовий та кримінально-виконавчий зміст цього поняття, то це невчинення засудженим нового кримінального правопорушення, на підставі позитивних змін, які відбуваються у свідомості засудженого.

Випробування у кримінально-правовому аспекті полягає у визначенні іспитового строку та покладанні певних обов'язків на засудженого. Фактично випробування є засобом досягнення мети виправлення при застосуванні до засудженого звільнення від відбування покарання з випробуванням. Отже поняття «виправлення» та «випробування» є різними за своїм змістом. Приймаючи до уваги різний зміст понять «виправлення» у кримінальному та кримінально -виконавчому праві, для уніфікації цього поняття, пропонуємо ч. 2 ст. 50 КК України доповнити абзацом другим такого змісту: «Виправлення засуджених передбачає не вчинення ними нових кримінальних правопорушень, на підставі позитивних змін, які відбуваються у їх свідомості».

Література:

1. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані : монографія / за ред. проф. О. В. Козаченка, проф. Є. Л. Стрельцова. Миколаїв : Іліон, 2016. 768 с.
2. Шаргородский М.Д. Наказание, его цели и эффективность. Л., 1973. 160 с.
3. Усс А. Допустимо ли исправлять осужденных? // *Человек: преступление и наказание* : вестн. Ряз. высш. шк. МВД РФ.1994. №1–2. С. 28–31.